

MODIFICAREA COMPORTAMENTULUI DE CONSUM AL POPULAȚIEI, DIN PERSPECTIVĂ ECOLOGISTĂ, ÎN ȚĂRILE UNIUNII EUROPENE

CRISTINA HUMĂ

*L*ucrarea evidențiază modificarea comportamentului de consum al populației, în ultimii ani, în țările Uniunii Europene, din perspectiva unui consum sustenabil, prin adoptarea unui consum sănătos de hrană, a unui consum mai redus de energie, prin utilizarea rațională a resurselor de apă și prin minimizarea cantităților de deșeuri în gospodărie. Pentru aceasta s-a recurs la analiza de date statistice, din care a reieșit că există unele semne pozitive de modificare a comportamentului de consum al populației, în sensul sustenabilității acestuia. Astfel, în privința consumului de hrană, s-a constatat că aspectele privind sănătatea umană și cele de mediu au făcut ca interesul pentru hrana provenită din agricultura ecologică să crească. Ca urmare a cererii tot mai mari pentru alimente ecologice, suprafața cultivată ecologic a crescut în majoritatea statelor Uniunii Europene, inclusiv în România. Pentru domeniul consumului de energie al gospodăriilor, analiza a relevat că, la nivelul Uniunii Europene, utilizarea de energie din surse regenerabile s-a impus tot mai mult, țara noastră înregistrând una din cele mai mari creșteri în acest domeniu al energiei alternative. În ceea ce privește generarea de deșeuri în gospodărie, a avut loc o diminuare a cantității acestora la nivelul UE, fapt care s-a resimțit și în România. În plus, s-a înregistrat o creștere a cantității de deșeuri reciclate în aproape toate țările Uniunii, în timp ce în țara noastră a avut loc o scădere a acesteia.

Studiul se referă și la un alt aspect relevant, și anume la atitudinea cetățenilor europeni față de impactul pe care obiceiurile lor de consum le are asupra mediului înconjurător. Analiza datelor Eurobarometrului Attitudes of European citizens towards the environment (Special Eurobarometer 365) arată o conștientizare mai ridicată, în ultimii ani, a problemelor de mediu asociate obiceiurilor de consum și o evoluție pozitivă a comportamentului cetățenilor europeni în privința utilizării resurselor, prin adoptarea de măsuri destinate să îmbunătățească eficiența utilizării acestora.

Cuvinte-cheie: consum sustenabil, Europa 2020, România, calitatea vieții.

Adresa de contact a autorului: Cristina Humă, Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: humacris@yahoo.com.

CONSUMUL SUSTENABIL: PERSPECTIVĂ TEORETICĂ ȘI DE POLITICĂ DE MEDIU

Informarea tot mai bogată în legătură cu gravele probleme de mediu cu care se confruntă planeta noastră (poluare, schimbări climatice, dezastre naturale etc.) generează o creștere a gradului de îngrijorare a societății privind viitorul planetei și al omenirii.

Calea de urmat este cea a dezvoltării unei societăți sustenabile, așa cum a fost formulată în definiția *Bruntdland*, unde fiecare ființă umană:

- poate să se dezvolte într-o manieră sănătoasă și să obțină o educație corespunzătoare;
- trăiește într-un mediu curat;
- trăiește într-o societate sigură și echilibrată;
- folosește resursele neregenerabile în mod responsabil, încât să beneficieze și generațiile viitoare;
- contribuie la o lume durabilă (MMDD, 2008: 15).

Conceptul de sustenabilitate, legat în primul rând de *problema epuizării resurselor* (pentru a beneficia și generațiile viitoare), de *aspectele ecologice și de mediu* (pentru a permite generațiilor actuale și viitoare să trăiască într-un mediu curat și sănătos, în armonie cu natura), de realizare a unei *calități a vieții* (asigurarea bunăstării generațiilor prezente și viitoare), (MMDD, 2008: 13), îl implică și pe cel de **consum sustenabil**. Consumul sustenabil reprezintă unul dintre mijloacele prin care se poate realiza o dezvoltare sustenabilă, deoarece presupune „utilizarea de bunuri și servicii ce satisfac trebuințele de bază și permit atingerea unei mai bune calități a vieții, concomitent cu minimizarea consumului de resurse naturale, a generării de materiale toxice și a emisiei de deșeuri și poluanți pe timpul unui ciclu de viață, astfel încât să nu apară riscul imposibilității de a satisface trebuințele generațiilor viitoare” (*World Business Council for Sustainable Development*, 2008, apud Stanciu și alții, 2011: 116).

În contextul celor arătate, realizarea unui consum sustenabil ridică atât problema *schimbării unor modele de consum*, cât și a *micșorării cantităților de bunuri și servicii consumate*, aceasta din urmă mai ales în țările dezvoltate economic.

Așa cum arată *Agenda 21*, adoptată la Conferința Națiunilor Unite de la Rio de Janeiro privind mediul și dezvoltarea, în 1992, precum și documentele următoarelor întâlniri la nivel înalt, respectiv Summit-ul Mondial de la Johannesburg privind Dezvoltarea Durabilă din 2002, și Conferința Națiunilor Unite din iunie 2012 Rio +20, cererea de resurse naturale a crescut enorm în ultimele decenii în lume, ca urmare a creșterii populației, a bunăstării și consumului. Nivelurile cele mai ridicate ale bunăstării și consumului s-au înregistrat în țările dezvoltate.

Factorii identificați pentru cererea mai mare de resurse sunt: creșterea nivelului veniturilor, care a permis oamenilor cumpărarea mai multor produse și utilizarea mai largă a serviciilor; creșterea numărului de gospodării de dimensiuni mai mici și schimbarea stilurilor de viață, care a sprijinit modele de cumpărare mai individualizate (OECD, 2002; citat de Southerton și alții).

Această creștere a consumului de bunuri și servicii a avut loc și în țările Uniunii Europene, unde cele mai mari creșteri ale consumului s-au înregistrat la nivelul gospodăriilor (EEA, 2012). În perioada 2000–2009, cheltuielile de consum ale gospodăriilor¹, în țările Uniunii Europene, au crescut cu o medie pe persoană de 26,1% (World Bank, 2000, 2009), iar cele mai mari creșteri au fost consemnate în Lituania (66,7%), Letonia (63,6%), Bulgaria (61,9%), România (59,5%) și Estonia (56,1%), adică în noile state membre ale Uniunii. (Începând cu anul 2008, însă, s-a înregistrat o diminuare a cheltuielilor de consum, ca urmare a crizei economice și financiare.) Cele mai importante cheltuieli la nivelul gospodăriilor din țările UE sunt alocate pentru hrană, locuință și transport (Eurostat, 2009).

Consumul european al gospodăriilor, prin consumul de hrană și băuturi, consumul de energie și apă în cadrul locuințelor, prezintă un mare potențial de creștere a nivelului de trai, dar reprezintă și un factor semnificativ al utilizării resurselor și, ca urmare, produce presiuni și efecte nefaste asupra mediului înconjurător.

Reducerea acestor presiuni presupune o asumare a răspunderii tuturor participanților implicați – autorități publice, întreprinderi și consumatori – și aceasta deoarece anumite probleme de mediu, cum sunt schimbările climatice, nu pot fi soluționate doar prin îmbunătățiri tehnologice (Swedish EPA, 2010, citat de EEA, 2012). Sunt necesare și acțiuni care să influențeze comportamentul de consum, care, indirect, pot avea efecte asupra producției. Asemenea acțiuni ținesc încurajarea cererii pentru produse cu o presiune mai mică asupra mediului, prin urmare, încurajarea unui consum mai sustenabil.

Intrucât majoritatea consumatorilor manifestă, în majoritatea situațiilor, un comportament nesustenabil, deoarece nu au internalizat sustenabilitatea în gândirea lor, se impune necesitatea dezvoltării de instrumente noi și eficiente pentru ca aceștia să adopte un comportament sustenabil al consumului.

Problema schimbării comportamentului de consum are în vedere aspecte legate de economisirea energiei, micșorarea cantităților de deșeuri, utilizarea rațională a apei, economisirea resurselor de hrană.

În momentul de față, la nivel european și național sunt utilizate o serie de politici pentru promovarea sustenabilității în consum. Pentru modificarea comportamentului de consum prin orientarea spre modele de consum și stiluri de viață mai sustenabile sunt avute în vedere unele abordări (Southerton și alții, 2004), între care menționăm:

- informarea populației cu privire la efectele consumului asupra mediului înconjurător, prin campanii de comunicare, care să sensibilizeze consumatorii și să încurajeze obiceiuri de consum eco-prietenoase;
- informarea cu privire la produse, bazată pe sisteme de etichetare („eco-etichetarea”), care să ajute consumatorii prin furnizarea de detalii referitoare la performanța de mediu a produselor și care să-i determine să cumpere produse

¹ Valoarea de piață a tuturor bunurilor și serviciilor, inclusiv a produselor de folosință îndelungată (autoturisme, mașini de spălat etc.), achiziționate de gospodării. Sunt incluse, de asemenea, taxele pentru permise și licențe, precum și cheltuielile instituțiilor non-profit în serviciul gospodăriilor (World Bank).

prietenoase cu mediul. Așa este, de exemplu, etichetarea ecologică a produselor alimentare ecologice și etichetarea energetică a dispozitivelor electrocasnice, care are ca scop sprijinirea consumatorilor în a face alegeri în cunoștință de cauză, precum și pentru schimbarea comportamentului de consum al acestora într-o direcție mai sustenabilă;

- oferirea de stimulente economice la achiziționarea de produse ecologice, dar și introducerea de taxe („eco-taxa”, de exemplu) la cumpărarea de produse care pe parcursul ciclului de viață pot dăuna mediului înconjurător;

- îmbunătățirea ofertei de bunuri și servicii, care se bazează pe consum redus de resurse și care să aibă un cât mai mic efect negativ asupra mediului în timpul ciclului de viață (prin „eco-inovare”).

Problemele legate de consumul sustenabil sunt abordate prin politici sectoriale, cum sunt cele de mediu, transport, energetice sau agricole. Acestea urmăresc să influențeze prețurile și disponibilitatea de bunuri și servicii (EEA, 2012), inclusiv a celor eco-prietenoase.

Cadrul general al politicii Uniunii Europene în domeniul consumului sustenabil este trasat de o serie de inițiative strategice. Astfel, promovarea consumului sustenabil a fost identificată ca una dintre cele șapte provocări ale Strategiei de Dezvoltare Sustenabilă a Uniunii Europene (*EU Sustainable Strategy, Review of the EU Sustainable Development Strategy – EUSDS*) (CEU, 2006). În plus, ca parte a Strategiei, Planul de Acțiune al UE privind Consumul și Producția Sustenabilă și Politica Industrială Integrată (*Sustainable Consumption and Production and Sustainable Industrial Policy Action Plan*) include propuneri care urmăresc să îmbunătățească performanța de mediu a produselor, pentru a crește cererea pentru bunuri mai sustenabile și pentru a influența comportamentul de consum (EC, 2008; EC, 2012).

În țara noastră, orientările Strategiei Europene se regăsesc în *Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României. Orizonturi 2013–2020–2030*, în care producția și consumul sustenabil se numără printre provocări, iar promovarea unor politici de consum și producție sustenabilă reprezintă un obiectiv-țintă. Pentru atingerea acestuia, respectiv „pentru promovarea produselor și serviciilor eco-eficiente, inclusiv a celor din agricultura ecologică”, este prevăzută ca măsură informarea consumatorilor prin „etichetarea produselor în funcție de performanțele ecologice”, prin „campanii coerente de informare” a acestora. De asemenea, este prevăzută „crearea unui sistem de taxe care să încurajeze consumul durabil (de exemplu, avantaje fiscale, reduceri sau scutiri de taxe, pentru achiziția de case ecologice, instalarea de panouri solare etc.)”.

Măsurile întreprinse în Uniunea Europeană pentru un consum mai sustenabil sunt reiterate într-o altă inițiativă strategică. *The Europe 2020 for Smart, Sustainable and Inclusive Growth* (EC, 2011) (*Strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii*) urmărește generarea creșterii economice și crearea de locuri de muncă, iar pentru aceasta propune o Europă eficientă în privința resurselor. Aceasta deoarece satisfacerea necesităților și menținerea aceluiași nivel de

trași și în viitor necesită utilizarea resurselor naturale într-un mod mai eficient, cu valoare adăugată produselor și adoptarea unor modele de consum mai sustenabile de către consumatori în ceea ce privește produsele și serviciile. Prin *The European Commission's Roadmap for a resource-efficient Europe* (EC, 2011) (*Foaia de parcurs a Comisiei Europene pentru o Europă eficientă în privința resurselor*) se propun acțiuni pentru sustenabilitatea în consum, care vizează domenii cum sunt: hrana și locuințele. Acțiunile în aceste domenii au în vedere toți actorii implicați – producători, comercianți, dar și consumatori.

CONSUMUL SĂNĂTOS DE HRANĂ²

Hrana reprezintă una dintre categoriile de consum din sectorul gospodăriilor care generează unele dintre cele mai importante efecte asupra mediului înconjurător.

Producția de hrană – atât cea vegetală, cât și cea animală – este asociată cu utilizarea apei și a terenurilor. Astfel, la nivel european se apreciază că agricultura consumă în medie 44% din totalul apei utilizate (ec.europa.eu/agriculture/envir/water/index_eu.htm).

Există însă și alte efecte importante ale lanțului de producție – consum de hrană, respectiv cele rezultate din transport, procesare, ambalare și vânzare a hranei, deșeuri generate din consumul de hrană.

În mod incontestabil, consumul de hrană este un aspect fundamental al calității vieții.

Un consum ridicat de hrană însă, combinat cu stilul de viață sedentar, conduce la creșterea incidenței obezității, diabetului și bolilor cardiovasculare în rândul populației. De aceea, pe lângă accesul la hrană, calitatea acesteia este deosebit de importantă.

Pentru a combate efectele nedorite ale hranei obținute prin intermediul agriculturii convenționale s-a recurs la practica agriculturii ce se bazează pe principiile sustenabilității. Produsele obținute în sistem ecologic asigură, deopotrivă, atât sănătatea și protecția ecosistemelor, cât și sănătatea populației.

În Europa, agricultura ecologică se practică, în prezent, în toate statele membre ale Uniunii Europene, deținând, în anul 2009, o suprafață de 8 549 001 ha, respectiv 4,7% din totalul suprafeței agricole. La nivel de state, cele mai extinse suprafețe cultivate ecologic, în anul 2009, se aflau în Spania (1 602 871 ha), Italia (1 106 683 ha), Germania (947 115 ha) și Franța (677 513 ha). România deținea, în același an, o suprafață cultivată în sistem ecologic de 168 288 ha, valoare care situa țara noastră pe locul al unsprezecelea între statele Uniunii Europene.

În perioada 2005–2009, suprafața cultivată ecologic în totalul suprafeței agricole a crescut în Uniunea Europeană cu o pondere de 1,1% (*Tabelul nr. 1*). Această tendință de creștere a fost înregistrată în 24 de state membre. Cele mai mari creșteri s-au consemnat în Suedia (5,8%), Spania (3,9%), Estonia (3,8%) și Republica Cehă (3,5%). În alte două state, respectiv Bulgaria și Franța, suprafața

² În acest capitol facem referire la hrana obținută în sistemul de producție ecologică.

cultivată ecologic nu s-a modificat, în timp ce într-un singur stat european – Portugalia – s-a înregistrat o diminuare de 0,5%.

Tabelul nr. 1

Dinamica ponderii suprafeței cultivate ecologic în totalul suprafeței utilizate agricol – 2005–2009

	2005	2009	2005–2009
Uniunea Europeană (27 de state)	3,6	4,7	1,1
Belgia	1,7	3	1,3
Bulgaria	0,2	0,2	0
Republica Cehă	7,1	10,6	3,5
Danemarca	4,9	5,9	1
Germania	4,7	5,6	0,9
Estonia	7,2	11	3,8
Irlanda	0,8	1,1	0,3
Grecia	7,6	8,5	0,9
Spania	3,1	7	3,9
Franta	1,9	1,9	0
Italia	7,3	8,1	0,8
Cipru	1	1,9	0,9
Letonia	6,8	8,7	1,9
Lituania	2,3	4,8	2,5
Luxemburg	2,4	2,7	0,3
Ungaria	2,2	2,4	0,2
Malta	0,1	0,5	0,4
Olanda	2,5	2,6	0,1
Austria	16,7	18,5	1,8
Polonia	1	2,3	1,3
Portugalia	6,2	5,7	-0,5
România	0,7	1,2	0,5
Slovenia	4,6	6,3	1,7
Slovacia	4,6	7,5	2,9
Finlanda	6,5	7,2	0,7
Suedia	7	12,8	5,8
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	3,8	4,1	0,3

Sursa: Eurostat, baza de date online, cod date=tsdpc440.

În România, deși creșterea suprafeței cultivate ecologic a fost de doar 0,5%, acest lucru demonstrează, totuși, interesul pentru obținerea de hrană mai sănătoasă.

Dinamica suprafeței ecologice, în perioada 2005–2009, arată creșteri semnificative în unele dintre noile state membre ale Uniunii Europene. În Bulgaria (162,7%), Polonia (127,3%), Lituania (99,9%), Slovacia (61,3%) și România (56,4%), creșterea suprafeței ecologice a depășit media Uniunii Europene de 32% (Tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

Dinamica suprafeței agricole cultivate ecologic* (ha)

	2005	2009	2005–2009 (%)
Uniunea Europeană (27 de state)	6 475 828	8 549 001	32,0
Belgia	22 994	41 459	80,3
Bulgaria ¹	4 691	12 321	162,7
Republica Cehă	254 982	376 923	47,8
Danemarca	134 129	156 433	16,6
Germania	807 406	947 115	17,3
Estonia	59 741	102 305	71,2
Irlanda	34 912	47 864	37,1
Grecia	288 737	326 252	13,0
Spania	807 569	1 602 871	98,5
Franța	550 488	677 513	23,1
Italia	1 069 462	1 106 683	3,5
Cipru	1 698	3 184	87,5
Letonia	118 612	160 175	35,0
Lituania	64 544	129 055	99,9
Luxemburg ²	3 158	3 614	14,4
Ungaria	128 576	140 292	9,1
Malta	14	26	85,7
Olanda	48 765	49 330	1,2
Austria	479 817	518 757	8,1
Polonia	161 511	367 062	127,3
Portugalia	233 458	157 179	-32,7
România ³	107 582	168 288	56,4
Slovenia	23 499	29 388	25,1
Slovacia	90 206	145 490	61,3
Finlanda	147 587	166 172	12,6
Suedia	222 738	391 524	75,8
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	608 952	721 726	18,5

Sursa: Eurostat, baza de date online, cod date= food_in_porg_1.

* Suprafața (pe deplin) convertită și în conversie.

¹ Pentru Bulgaria, datele sunt din 2006.

² Pentru Luxemburg, datele sunt din 2004.

³ Pentru România, datele sunt din 2006.

În ultimii ani, a crescut și cererea pentru produse ecologice. Se apreciază că, în perioada 2005–2009, piața produselor ecologice la nivel european a evoluat de la 12,1 mld. euro la 18,4 mld. euro (Willer și Kilcher, 2011) – o creștere de 52,1% –, ceea ce arată o solicitare tot mai mare pentru o hrană sănătoasă. La nivel de state, în anul 2009, cele mai mari piețe pentru hrana ecologică au fost cele din Germania (5,8 mld. euro), din Franța (3,0 mld. euro) și din Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (2,0 mld. euro). În aceste state, nivelul consumului de produse

ecologice este, de asemenea, ridicat. Astfel, în anul 2006, cheltuielile pentru hrana ecologică în Germania au fost de 64,4 euro per capita, în Franța de 32,4 euro per capita, iar în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, de 41,9 euro per capita. Comparativ cu acestea, unele dintre noile state membre ale UE, deși au înregistrat creșteri semnificative ale suprafeței cultivate în sistem ecologic, au consemnat un nivel de consum mai redus. Spre exemplu, la nivelul aceluiași an, Polonia înregistra un consum de produse ecologice în valoare de 1,3 euro per capita, România, de 0,1 euro per capita și Bulgaria, de 0,1 euro per capita (ECDGRD, 2011).

Așadar, în perioada analizată a avut loc o solicitare tot mai mare pentru o hrană sănătoasă și o anumită modificare a patternurilor de consum în domeniul alimentar.

CONSUMUL DE ENERGIE ELECTRICĂ ÎN GOSPODĂRII

Unul dintre domeniile în care se urmărește modificarea comportamentului de consum este cel energetic, iar aceasta deoarece gospodăriile reprezintă, alături de transporturi și industrie, o categorie importantă de consumatori, sectorul gospodăriilor înregistrând, în anul 2008, aproximativ $\frac{1}{4}$ din consumul final de energie (Eurostat, 2011b).

O analiză a consumului de energie electrică al gospodăriilor, în perioada 2000–2009, arată o tendință de creștere a acestuia cu 15% la nivelul Uniunii Europene (Tabelul nr. 3). Majoritatea statelor membre (23 de state) s-au înscris în această tendință. Cele mai mari creșteri, în perioada menționată, de 72,7% și 68,6%, s-au înregistrat în Spania și Letonia, în România înregistrându-se o creștere a consumului de energie electrică în gospodării de 44,1%.

Consumul de energie electrică din gospodării este legat de numărul de persoane din gospodărie, dar și de numărul de gospodării (Eurostat, 2011b). Numărul mediu de persoane care formează o gospodărie în Uniunea Europeană (27 de state) a scăzut de la 2,5, în anul 2005, la 2,4, în anul 2010. Diminuarea respectivă s-a înregistrat în 17 state membre și a fost cuprinsă în intervalul $-0,1$ și $-0,5$. În alte nouă state membre, numărul mediu de persoane a rămas neschimbat; între aceste state se numără și România, cu un număr mediu de persoane de 2,9 ce formează o gospodărie.

Creșterea consumului de energie electrică în sectorul gospodăriilor este și urmare a creșterii numărului de aparate electrice și electrocasnice. De exemplu, față de 17 dispozitive de utilizare a energiei electrice în 1970, s-a ajuns la 47 de dispozitive în anii 2000, ceea ce înseamnă o creștere de 276,5% (Energy Saving Trust, 2006).

În aceeași perioadă, doar patru state membre (Belgia, Bulgaria, Slovacia și Suedia) au consemnat o scădere a consumului de energie electrică în gospodării, iar cele mai mari ponderi în acest sens au fost înregistrate în Slovacia ($-18,2\%$) și Belgia ($-14,8\%$).

Tabelul nr. 3

Consumul de energie electrică al gospodăriilor – 2000–2009
(1 000 tone, măsurat ca echivalent în kilograme petrol)

	2000	2005	2009	2000–2009 – %
Uniunea Europeană (27 de state)	61 420	69 260	70 636	15,0
Belgia	2 041	2 236	1 738	-14,8
Bulgaria	848	778	886	4,5
Republica Cehă	1 188	1 266	1 263	6,3
Danemarca	878	898	868	-1,1
Germania	11 221	12 150	11 969	6,7
Estonia	126	139	162	28,6
Irlanda	548	646	697	27,2
Grecia	1 222	1 451	1 559	27,6
Spania	3 751	5 381	6 478	72,7
Franța	11 068	12 429	13 047	17,9
Italia	5 255	5 758	5 926	12,8
Cipru	91	123	148	62,6
Letonia	102	135	172	68,6
Lituania	152	186	234	53,9
Luxemburg	68	73	78	14,7
Ungaria	842	956	966	14,7
Malta	48	54	49	2,1
Olanda	1 875	2 084	2 077	10,8
Austria	1 287	1 504	1 524	18,4
Polonia	1 809	2 171	2 367	30,8
Portugalia	865	1 139	1 220	41,0
România	658	794	948	44,1
Slovenia	224	254	270	20,5
Slovacia	466	404	381	-18,2
Finlanda	1 560	1 775	1 896	21,5
Suedia	3 613	3 668	3 521	-2,5
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	9 617	10 809	10 193	6,0

Sursa: Eurostat, baza de date online, cod date=tsdpc310.

În condițiile unei tendințe de creștere a cererii de energie electrică în sectorul gospodăriilor, politica energetică europeană ia în considerare sursele de energie regenerabilă și modificarea comportamentului de consum al gospodăriilor drept elemente de bază în diminuarea consumului de energie electrică.

Utilizarea energiei regenerabile ca obiectiv al politicilor energetice europene are în vedere avantajele potențiale ale acesteia:

- reducerea gazelor cu efect de seră;
- diversificarea resurselor energetice;
- reducerea dependenței de combustibilii fosili (în special petrol și gaze naturale).

(Sursele de energie regenerabilă cuprind energia eoliană, energia solară, hidroenergia, energia geotermală și biomasa).

Încurajarea producției de energie regenerabilă prin politici energetice a făcut ca la nivelul Uniunii Europene, în perioada 2006–2009, consumul din aceste surse să crească cu 2,7%. Prin această valoare, consumul de energie din surse regenerabile s-a apropiat de ținta de 20% din consumul final total de energie fixată pentru a fi atinsă în anul 2020. (În anul 2009, consumul de energie din surse regenerabile reprezintă 11,7% în consumul final total de energie.)

La nivelul statelor membre UE, cu excepția statului Malta, care nu a înregistrat nicio modificare în consumul de energie din surse regenerabile, celelalte state europene s-au înscris în tendința de creștere a consumului de energie provenită din surse regenerabile. Cele mai mari creșteri au înregistrat Estonia cu 6,7% și România cu 5,2% (Tabelul nr. 4). Această din urmă valoare apropie consumul de energie regenerabilă din țara noastră, care în anul 2009 era de 22,4%, de ținta de 24% propusă pentru anul 2020.

Tabelul nr. 4

Ponderea energiei din surse regenerabile în consumul total de energie electrică al gospodăriilor – 2006–2009

	2006	2007	2008	2009	Ținta 2020	2006–2009
Uniunea Europeană (27 de state)	9	9,9	10,5	11,7	20	2,7
Belgia	2,7	3	3,3	4,6	13	1,9
Bulgaria	9,3	9,1	9,6	11,6	16	1,9
Republica Cehă	6,4	7,4	7,7	8,5	13	2,1
Danemarca	16,5	18	18,7	19,9	30	3,4
Germania	7,1	9,4	9,3	9,8	18	2,7
Estonia	16,1	17,1	18,9	22,8	25	6,7
Irlanda	3	3,4	3,8	5	16	2
Grecia	7,2	8,2	8	8,2	18	1
Spania	9,4	9,9	11,2	13,3	20	3,9
Franța	9,8	10,5	11,4	12,3	23	2,5
Italia	5,6	5,5	7	8,9	17	3,3
Cipru	2,5	3,1	4,1	4,6	13	2,1
Letonia	31,1	29,6	29,8	34,3	40	3,2
Lituania	14,6	14,2	15,3	17	23	2,4
Luxemburg	1,4	2,5	2,6	2,7	11	1,3
Ungaria	5,2	6	6,6	7,7	13	2,5
Malta	0,2	0,2	0,2	0,2	10	0
Olanda	2,7	3,2	3,5	4,1	14	1,4
Austria	25,1	27,2	27,9	29,7	34	4,6
Polonia	7	7	7,9	8,9	15	1,9
Portugalia	20,8	22,3	23,2	24,5	31	3,7
România	17,2	18,4	20,5	22,4	24	5,2
Slovenia	15,5	15,6	15	16,9	25	1,4
Slovacia	6,6	8,1	8,3	10,3	14	3,7
Finlanda	29,2	28,9	30,6	30,3	38	1,1
Suedia	42,4	43,9	44,9	47,3	49	4,9
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	1,5	1,8	2,3	2,9	15	1,4

Sursa: Eurostat, baza de date online, cod date=tsdce110.

Măsurile de politică în domeniul energetic urmăresc: utilizarea energiei regenerabile; îmbunătățirea tehnologică pentru a reduce consumul de energie al dispozitivelor electrice și electrocasnice (Planuri naționale de acțiune privind eficiența energetică); informarea consumatorilor prin etichetarea dispozitivelor consumatoare de energie (Directiva de etichetare energetică pentru dispozitive utilizate în gospodării).

Comportamentul de consum al populației este hotărâtor. De exemplu, modul în care sunt utilizate unele dispozitive electrice cu consum ascuns de energie (cum sunt cele cu led-uri și cele care funcționează cu modul *stand-by*), care poate duce, în unele cazuri, la anularea oricărui câștig în eficiență energetică.

Din cele prezentate reiese tendința de creștere a consumului de energie electrică al gospodăriilor. Cu toate că eficiența energetică a produselor pe care le folosim a crescut, consumul de energie electrică a crescut, de asemenea. La această creștere o contribuție semnificativă a avut-o numărul de produse consumatoare de energie.

UTILIZAREA RESURSELOR DE APĂ

Apa reprezintă o resursă naturală esențială pentru bunăstarea umană și economie. Ea are numeroși și importanți utilizatori, cum sunt agricultura, industria, energia, transportul și agrementul și, nu în ultimul rând, sectorul gospodăriilor, care o utilizează, în principal, pentru băut, gătit și igienă.

Legătura dintre apă și domeniile economice enumerate este foarte strânsă, ea fiind exemplificată de sectorul de obținere a hranei. Conform aprecierilor la nivel european, agricultura consumă 44% din totalul apei utilizate (ec.europa.eu/agriculture/envir/water/index_eu.htm).

În momentul de față, pe lângă utilizarea în diferite sectoare economice, apa este supusă și altor presiuni. Una dintre acestea este constituită de schimbările climatice, care o fac indisponibilă în perioadele de secetă, dar și de inundații.

O altă presiune este generată de creșterea populației și de urbanizare, care conduc la o cerere sporită de apă în zonele urbane ale Europei, unde trăiesc mai mult de trei sferturi dintre cetățenii europeni. Astfel, în aceste zone, consumul de apă – prin sistemul public de alimentare – este apreciat la o cincime, iar între 60 și 80% din acesta este utilizat de gospodăriile populației. Aproximativ 60% din consumul de apă în gospodării este folosit pentru igiena personală.

În aceste condiții, pentru a se ajunge la o sustenabilitate a utilizării apei în zonele urbane, pe lângă progresele tehnologice și sistemele de tarifare, modificarea comportamentului de consum al populației ar trebui să devină o necesitate.

O analiză a consumului de apă (*per capita*) arată că tendințele în evoluția acestuia au variat, în perioada 2000–2009, în cadrul Uniunii Europene, de la un stat la altul.

Analiza consumului de apă este limitată de disponibilitatea fragmentată a datelor. De aceea formularea unor concluzii necesită precauție. Din datele de care dispunem rezultă că în 6 din 14 state europene s-au înregistrat tendințe de reducere

a consumului de apă. Cele mai mari reduceri s-au consemnat în Ungaria (-33,9%, 2000–2009), România (-16,2%, 2005–2009) și Republica Cehă (-15,1%, 2000–2009) (Tabelul nr. 5).

Tabelul nr. 5

Utilizarea apei în sectorul public și domestic (m³/persoană)

	2000	2009	2000–2009 – %
Uniunea Europeană (27 de state)			
Belgia	45	55	22,2
Bulgaria	49	45	-8,2
Republica Cehă ¹	53	45	-15,1
Danemarca	–	–	–
Germania ²	46	–	–
Estonia	–	–	–
Irlanda	–	–	–
Grecia	51	–	–
Spania ³	82	74	-9,8
Franța ⁴	56	–	–
Italia ⁵	–	–	–
Cipru	69	88	27,5
Letonia	40	–	–
Lituania	–	32	39,1
Luxemburg	–	51	–
Ungaria ⁶	62	41	-33,9
Malta	30	31	3,3
Olanda ⁷	52	55	5,8
Austria	47	–	–
Polonia ⁸	39	36	-7,7
Portugalia*	51	56	9,8
România*	37	31	-16,2
Slovenia	–	47	–
Slovacia	–	–	–
Finlanda	–	–	–
Suedia	70	–	10,0
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	–	–	–

Sursa: Eurostat, 2011a.

Republica Cehă¹ – Datele pentru 2009 sunt din 2008.

Germania² – Datele pentru 2000 sunt din 2001.

Spania³ – Datele pentru 2009 sunt din 2008.

Franța⁴ – Datele pentru 2000 sunt din 2001.

Italia⁵ – Datele pentru anul 2000 sunt din 1999.

Ungaria⁶ – Datele pentru 2000 sunt din 2001.

Olanda⁷ – Datele pentru 2009 sunt din 2008.

Polonia⁸ – Datele pentru 2009 sunt din 2008.

* Pentru Portugalia și România, pentru perioada 2000–2009, s-au utilizat datele pentru 2005 și 2009.

– = Lipsă date

La polul opus se situează statele care au înregistrat tendințe de creștere a consumului de apă. Cele mai mari creșteri s-au înregistrat în Lituania (39,1%, 2000–2009), Cipru (27,5%, 2000–2009) și Belgia (22,2%, 2000–2009).

MINIMIZAREA CANTITĂȚILOR DE DEȘEURI PRODUSE ÎN GOSPODĂRII

Deșeurile sunt generate de majoritatea sectoarelor economice, inclusiv de consum, iar tipul și cantitatea acestora este în funcție de aceste activități.

Deșeurile au efecte negative asupra mediului înconjurător, generând poluarea solului, a aerului și a apelor de suprafață și subterane, poluare care se repercutează asupra sănătății umane. De aceea, reducerea cantității de deșeuri reprezintă o necesitate și un obiectiv al politicilor în domeniu, la nivel european și național.

Tabelul nr. 6

Cantitatea medie de deșeuri municipale – 2005–2009 – (kg/locuitor)

	2005	2007	2009	2005–2009 – %
Uniunea Europeană (27 de state)	516	523	510	-1,2
Belgia	479	495	489	2,1
Bulgaria	475	433	470	-1,1
Republica Cehă	289	293	316	9,3
Danemarca	736	790	762	3,5
Germania	565	582	592	4,8
Estonia	436	449	346	-20,6
Irlanda	731	780	662	-9,4
Grecia	437	447	457	4,6
Spania	592	583	547	-7,6
Franța	530	543	535	0,9
Italia	540	548	533	-1,3
Cipru	730	748	775	6,2
Letonia	311	378	334	7,4
Lituania	377	401	361	-4,2
Luxemburg	672	695	679	1,0
Ungaria	461	457	430	-6,7
Malta	623	650	647	3,9
Olanda	624	629	612	-1,9
Austria	618	596	591	-4,4
Polonia	319	322	316	-0,9
Portugalia	450	468	517	14,9
România	378	379	362	-4,2
Slovenia	422	439	448	6,2
Slovacia	289	309	322	11,4
Finlanda	478	506	480	0,4
Suedia	481	516	482	0,2
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	583	570	526	-9,8

Sursa: Eurostat, baza de date online, cod date=tsdpc240.

Managementul deșeurilor are în vedere protejarea sănătății umane și a mediului înconjurător și, în același timp, reducerea cererii pentru resurse naturale. Iată de ce proiectarea politicilor de management a deșeurilor trebuie să țină seama de modificarea comportamentului de consum al populației atât în ceea ce privește cantitatea de deșuri generate de gospodării, cât și cantitatea de deșuri reciclate.

Cantitatea medie de deșuri generate la nivelul gospodăriilor din Uniunea Europeană, în perioada 2000–2009, a scăzut de la 516 la 510 kg, adică cu 1,2% (*Tabelul nr. 6*). Această diminuare a cantității de deșuri generate în gospodării s-a înregistrat în 12 state membre ale Uniunii Europene, cu ponderi cuprinse în intervalul –0,9% în Polonia și –20,6% în Estonia, și România înregistrând o diminuare a cantității de deșuri eliminată de gospodării de –4,2%.

Așa cum relevă analiza datelor, diminuarea cantității de deșuri generate de gospodării la nivelul Uniunii Europene s-a produs după anul 2007, scăderea fiind înregistrată în 19 dintre cele 27 de state membre. Un rol important în această schimbare l-a jucat criza economică și financiară, care a influențat comportamentul de consum al populației și, implicit, reducerea cantităților de deșuri produse de către gospodării.

În ceea ce privește reciclarea deșeurilor, analiza datelor arată că, la nivelul Uniunii Europene, în perioada 2005–2009, cantitatea de deșuri reciclate a crescut cu 17,1% (*Tabelul nr. 7*). Această tendință de creștere s-a înregistrat în 20 de state membre ale Uniunii Europene, cu ponderi cuprinse între 4,5% în Olanda și 350% în Slovacia. O excepție o reprezintă statul Luxemburg cu cea mai mare creștere a cantității de deșuri reciclate, de la 2 kg/locuitor în anul 2005 la 179 de kg/locuitor în anul 2009.

Celelalte șapte state au înregistrat o scădere a cantității de deșuri reciclate, între acestea numărându-se și România, cu un procent de –42,9%, fiind depășită de un singur stat – Estonia – care a consemnat o diminuare de –56,7%.

În perioada 2005–2009, la nivel european, cantitatea de deșuri generate în gospodării și a celor reciclate au înregistrat tendințe favorabile: cantitatea de deșuri rezultate din gospodării a scăzut, în parte, și datorită crizei financiare și economice, iar cantitatea de deșuri reciclate a înregistrat o creștere.

În ceea ce privește țara noastră, progresul este mai limitat: cantitatea de deșuri generate în gospodării a înregistrat o scădere, urmând tendința europeană, în timp ce cantitatea de deșuri reciclate a scăzut.

Politica UE în domeniul deșeurilor urmărește să reducă efectele negative ale acestora asupra mediului. Între instrumentele politicii Uniunii se numără Directiva-cadru privind deșeurile, care acordă atenție prevenirii producerii de deșuri. Directiva este legată de îmbunătățirea metodelor de fabricație, precum și a comportamentului de consum al cumpărătorilor. În legătură cu acest din urmă aspect se urmărește influențarea consumatorilor, în sensul solicitării unor produse mai ecologice și de utilizarea a cât mai puține ambalaje. Pe lângă campaniile de sensibilizare a publicului se apelează și la perceperea de taxe, cum este, de exemplu, ecotaxa pentru sacose sau ambalaje din plastic.

Tabelul nr. 7

Cantitatea de deșeuri reciclate – 2005–2009 (kg/locuitor)

	2005	2007	2009	2005–2009 – %
Uniunea Europeană (27 de state)	105	116	123	17,1
Belgia	147	160	171	16,3
Bulgaria	0	0	0	0,0
Republica Cehă	16	27	34	112,5
Danemarca	180	208	237	31,7
Germania	251	274	271	8,0
Estonia	90	91	39	-56,7
Irlanda	216	248	190	-12,0
Grecia	49	81	83	69,4
Spania	85	78	83	-2,4
Franța	85	93	93	9,4
Italia	63	68	105	66,7
Cipru	84	95	100	19,0
Letonia	11	17	25	127,3
Lituania	4	9	11	175,0
Luxemburg	2	179	179	8 850,0
Ungaria	40	49	57	42,5
Malta	19	15	26	36,8
Olanda	156	168	163	4,5
Austria	134	159	178	32,8
Polonia	10	15	37	270,0
Portugalia	38	50	61	60,5
România	7	2	4	-42,9
Slovenia	188	177	162	-13,8
Slovacia	2	5	9	350,0
Finlanda	124	131	115	-7,3
Suedia	174	190	171	-1,7
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	106	126	128	20,8

Sursa: Eurostat, baza de date online, cod date=tsdpc240.

ATITUDINEA CONSUMATORILOR FAȚĂ DE PROBLEMELE CONSUMULUI SUSTENABIL

Odată cu informarea privind problemele mediului înconjurător, cetățenii manifestă o vădită îngrijorare privind mediul și impactul asupra acestuia a obiceiurilor lor de consum.

Eurobarometrul *European attitudes towards the issue of sustainable consumption and production* (Flash nr. 256) arată că o majoritate de 55% dintre cetățenii Uniunii Europene, atunci când cumpără sau utilizează produse, *sunt pe deplin conștienți* (14,2%) *sau știu despre efectele cele mai semnificative* (40,7%) ale acestor produse

asupra mediului înconjurător. Față de media europeană, o proporție ceva mai redusă (49,1%) dintre cetățenii români conștientizează impactul de mediu al produselor pe care le achiziționează sau utilizează.

Impactul produsului asupra mediului înconjurător în decizia de cumpărare reprezintă un element important pentru 82,3% dintre cetățenii europeni (pentru 33,8% „foarte important”, iar pentru 48,5% „destul de important”). Pentru cetățenii români, impactul produsului asupra mediului înconjurător este important pentru 76,6% (pentru 43% „foarte important”, iar pentru 33,6% „destul de important”).

Deși impactul produsului asupra mediului reprezintă un element important în deciziile de cumpărare, totuși calitatea și prețul sunt evaluate ca fiind mai importante. Astfel, 97% dintre cetățenii europeni consideră *calitatea produsului* ca fiind importantă (66,6% „foarte importantă” și 30,4% „destul de importantă”), iar 88,7% consideră *prețul produsului* ca fiind important (46,8% „foarte important” și 41,9% „destul de important”). Pentru cetățenii români, calitatea și prețul produsului sunt, de asemenea, elemente apreciate ca fiind mai importante decât impactul produsului asupra mediului. Astfel, 95,3% dintre cetățenii români consideră *calitatea produsului* ca fiind importantă (80,4% „foarte importantă” și 14,9% „destul de importantă”), iar 89,8% apreciază că *prețul* este important (61,6% „foarte important” și 28,2% „destul de important”), aprecierile fiind sensibil apropiate, cele din România cu cele din UE, ceea ce arată preocuparea și interesul tot mai mare manifestat de populația țării noastre în această problemă.

În ceea ce privește acțiunile cu cel mai mare impact în rezolvarea problemelor de mediu, cea mai mare parte din cetățenii Uniunii Europene (30,4 %) au considerat că cea mai importantă ar fi *minimizarea deșeurilor și reciclarea*. Aproximativ 21% au menționat cumpărarea de produse fabricate prin metode de producție eco-prietenoase, 19,2% au ales cumpărarea de electrocasnice eficiente energetic, 14,5% au ales adoptarea de moduri sustenabile de transport și să călătorească mai puțin, iar 10,7% au menționat eforturile de a utiliza mai puțină apă. În mod similar, cu mici diferențe de ponderi, cea mai mare parte din cetățenii din România (32,6%) au ales minimizarea deșeurilor și reciclarea dintre acțiunile cu cel mai mare impact în rezolvarea problemelor de mediu. O pondere de 25,5% au considerat achiziționarea de produse fabricate prin metode prietenoase cu mediul ca acțiune cu cel mai mare impact, 24,1% au ales achiziționarea de electrocasnice eficiente energetic, 7% au menționat modurile sustenabile de transport și să călătorească mai puțin, iar 5,2% au selectat eforturile de a utiliza mai puțină apă.

Conștientizarea problemelor de mediu, asociate obiceiurilor de consum, a condus la un comportament mai atent în privința utilizării resurselor.

Eurobarometrul *Attitudes of European citizens towards the environment* (Special Eurobarometer 365) arată o evoluție pozitivă a comportamentului cetățenilor europeni. Față de anul 2007, în anul 2011 o pondere mai mare a europenilor a raportat adoptarea de măsuri destinate să îmbunătățească utilizarea eficientă a resurselor.

Principala măsură adoptată a fost *colectarea selectivă și reciclarea deșeurilor*, menționată de 66% dintre respondenți (cu 7% mai mult decât în anul 2007). Față de media europeană, în România s-a raportat, în anul 2011, o pondere mult mai redusă, de doar 23%, în creștere, totuși, față de anul 2007 (+5%).

Reducerea consumului de energie – prin economisire la iluminat, încălzire, prin utilizarea de electrocasnice eficiente energetic etc. – a fost citată de 53% dintre respondenții europeni (+7%). În România, aceasta a constituit cea mai importantă măsură adoptată, fiind raportată de 45% dintre respondenți (+9%).

Au urmat *reducerea consumului de apă*, adoptată de 43% dintre respondenții europeni (+7%) și *reducerea consumului de articole depozitabile* (sacoșe din plastic, anumite tipuri de ambalaje), citată de 37% dintre respondenți (+7%). În România, reducerea consumului de apă a fost adoptată de 30% dintre respondenți (-2%), iar reducerea consumului de articole depozitabile de doar 21% (+4%).

Între acțiuni se numără și *alegerea de produse locale*, citată de 28% dintre respondenți (+7%). În România, alegerea de produse locale a fost declarată de 31% dintre respondenți (+10%).

Cumpărarea de produse prietenoase cu mediul și etichetate în acest sens a fost declarată ca măsură adoptată de 17% dintre respondenții europeni (0%) și 9% dintre respondenții români (-2%).

În ceea ce privește tipurile de acțiuni întreprinse, răspunsurile s-au concentrat cel mai mult pe măsuri care vizează utilizarea resurselor și care aduc un beneficiu financiar (reducerea consumului de energie, reducerea consumului de apă etc.), în timp ce cumpărarea de produse prietenoase cu mediul, care implică un efort financiar din partea cetățenilor, a înregistrat cea mai scăzută popularitate, situându-se pe ultimul loc în lista de acțiuni adoptate.

Din cele prezentate mai sus, în legătură cu comportamentul față de mediu, datele Barometruului arată că în țările Uniunii Europene, între care și România, există, în momentul de față, o evoluție pozitivă.

CONCLUZII

În contextul dezvoltării unei societăți sustenabile, consumul durabil reprezintă unul dintre mijloacele prin care se poate realiza această dezvoltare. Înfăptuirea unui consum sustenabil ridică atât problema *micșorării cantităților de bunuri și servicii consumate*, cât și a *schimbării unor modele de consum*.

Lucrarea analizează modificările intervenite în ultimii ani, în țările Uniunii Europene, în ceea ce privește aspectele sustenabilității referitoare la o serie de forme de consum la nivelul gospodăriilor: de hrană, de energie electrică și de apă, producerea de deșeurii.

Din analiza întreprinsă rezultă că există unele semne pozitive de modificare a comportamentului de consum al populației, în sensul sustenabilității acestuia prin creșterea solicitărilor de hrană sănătoasă provenită din agricultura ecologică, prin

creșterea consumului de energie regenerabilă, precum și prin diminuarea cantităților de deșeuri și creșterea cantităților reciclate.

De asemenea, s-au avut în vedere nivelul de conștientizare a populației față de efectele pe care le generează consumul propriu și atitudinea acesteia față de sustenabilitatea în consum.

Conștientizarea problemelor de mediu asociate obiceiurilor de consum a condus la un comportament mai atent în privința utilizării resurselor. Eurobarometrul *Attitudes of European citizens towards the environment* (Special Eurobarometer 365) arată o evoluție pozitivă a comportamentului cetățenilor europeni. Față de anul 2007, în anul 2011, o pondere mai mare a europenilor a raportat adoptarea de măsuri destinate să îmbunătățească utilizarea eficientă a resurselor: *colectarea selectivă și reciclarea deșeurilor, reducerea consumului de energie, reducerea consumului de apă, alegerea unui mod ecologic de transport, reducerea utilizării mașinii personale, cumpărarea de produse prietenoase cu mediul și etichetate în acest sens*. Din cele prezentate în legătură cu comportamentul față de mediu, datele Barometrului arată că în țările Uniunii Europene, între care și România, există, în momentul de față, o evoluție pozitivă.

BIBLIOGRAFIE

1. Southerton, D., Van Vliet, B., Chappels, H., Introduction: consumption, infrastructures and environmental sustainability, în Southerton, D., Van Vliet, B., Chappels, H., (coord.), *Sustainable Consumption. The Implications of Changing Infrastructures of Provision*, UK, USA, Edward Elgar Publishing, 2004.
2. Southerton, D., Ward, A., Hand, M., The limited autonomy of the consumer: implications for sustainable consumption, în Southerton, D., Van Vliet, B., Chappels, H., (coord.), *Sustainable Consumption. The Implications of Changing Infrastructures of Provision*, UK, USA, Edward Elgar Publishing, 2004.
3. Stanciu, M., Humă, C., Chiriac, D., *Sustenabilitatea producției și consumului de bunuri și servicii*, în „Revista Calitatea Vieții”, nr. 2, 2011, pp. 115–136.
4. Willer, H., Kilcher, L. (eds.), *The world of organic Agriculture. Statistics & Emerging Trends 2011*, FiBL-IFOAM Report, IFOAM, Bonn și FiBL, Frick. 2011.
5. *** *An analyses of the EU organic sector*, European Commission Directorate-General for Agriculture and Rural Development (ECDGARD), 2010, disponibil online la http://ec.europa.eu/agriculture/organic/files/eu-policy/data-statistics/facts_en.pdf.
6. *** *Attitudes of European citizens towards the environment* (Special Eurobarometer 295), Report, European Commission, 2008, disponibil online la http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_295_eu.pdf.
7. *** *Attitudes of European citizens towards the environment* (Special Eurobarometer 365), Report, European Commission, 2011, disponibil online la http://ec.europa.eu/environment/pdf/ebs_365_eu.pdf.
8. *** *Communication from the Commission, Europe 2020: A strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth*. COM(2010) 2020, European Commission, 2010, disponibil online la <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>.
9. *** *Consumption and the Environment – 2012 Update. The European Environment. State and outlook 2010*, European Environment Agency, 2012, disponibil online la <http://www.eea.europa.eu/publications/consumption-and-the-environment-2012>.

10. *** *Directive 2008/98/EC on waste*, European Parliament, 2008, disponibil online la <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008L0098:EN:NOT>.
11. *** *Directive 2010/30/EU of The European Parliament and of The Council of 19 May 2010 on the indication by labelling and standard product information of the consumption of energy and other resources by energy-related products*, Official Journal of the European Union, L 153/1, The European Parliament and The Council of The European Union, disponibil online la <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:153:0001:0012:en:PDF>.
12. *** *Energy, transport and environment indicators*, Pocketbooks, Eurostat, 2011a, disponibil online la http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DK-10-001/EN/KS-DK-10-001-EN.PDF.
13. *** *European attitudes towards the issue of sustainable consumption and production* (Flash Eurobarometer 256), Analytical report, European Commission, 2009, disponibil online la http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_256_eu.pdf.
14. *** *Europe in figures. Eurostat Yearbook 2011*, Statistical books, Eurostat, 2011b, disponibil online la http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-CD-11-001/EN/KS-CD-11-001-EN.PDF.
15. *** *Review of the EU Sustainable Development Strategy* (EU SDS), Council of the European Union, 2006, disponibil online la <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st10/st10117.en06.pdf>.
16. *** *Roadmap to a Resource Efficient Europe*, European Commission, 2011, disponibil online la http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/pdf/com2011_571.pdf.
17. *** *România, către o societate durabilă*, Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD), Cluj-Napoca, Green Partners. 2008.
18. *** *Sustainable development in the European Union*, Eurostat, 2011 monitoring report of the EU sustainable development strategy, Statistical books, 2011c, disponibil online la http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-31-11-224/EN/KS-31-11-224-EN.PDF.
19. *** *Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României. Orizonturi 2013-2020-2030*, Guvernul României, București, 2008, disponibil online la <http://strategia.ncsd.ro/docs/sndd-final-ro.pdf>.
20. *** *The rise of the machines*, Energy Saving Trust, 2006, disponibil online la <http://www.energysavingtrust.org.uk>.

Baze de date online

21. *** *Area under organic farming*, Eurostat, 2005, 2007, 2009, disponibil online la <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdpc440>.
22. *** *Electricity consumption of households*, Eurostat, 2000, 2005, 2009, disponibil online la <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdpc310>.
23. *** *Share of renewable energy in gross final energy consumption*, Eurostat, 2006-2009, disponibil online la <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdcc110>.
24. *** *Municipal waste generation and treatment, by type of treatment method. Waste generated*, Eurostat, 2005, 2007, 2009, disponibil online la <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdpc240>.
25. *** *Municipal waste generation and treatment, by type of treatment method. Material recycling*, Eurostat, 2005, 2007, 2009, disponibil online la <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdpc240&language=en>.
26. *** *Number of persons in households*, Eurostat, 2005, 2010, disponibil online la <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdpc510>.
27. *** *Final consumption expenditure of households, by consumption purpose*, Eurostat, 2009, disponibil online la <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdpc520>.

28. *** Eurostat, 2005, 2009, disponibil online la http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupModifyTableLayout.do/food_in_porg_1.

29. *** World Bank, 2000, 2009, disponibil online la <http://data.worldbank.org/indicator/NE.CON.PRVT.PC.KD.ZG>.

Site consultat:

30. ec.europa.eu/agriculture/envir/water/index_eu.htm.

The paper highlights changes in consumer behaviour of population in recent years, in EU countries, from the perspective of sustainable consumption, by adopting a healthy consumption of food, by lower energy consumption in households, by rational use of water resources and by minimizing waste generated in households. In this respect, it was used the statistical analysis, which revealed that there are some positive signs of the change in consumer behaviour, in the sense of sustainability. Thus, in terms of food consumption, it was found that aspects of the human health and the environment have made the interest for organic food to grow. As a result of increasing demand for organic food, organic agricultural area, increased in most EU member states, including Romania. For the energy consumption of households, the analysis revealed that, at the level of EU, renewable energy use has become increasingly, our country recorded one of the highest increase in the field of alternative energy. Regarding the generation of waste at the household level, there has been a decrease in their quantity in the EU, which was also felt in Romania. In addition, there has been an increasing amount of waste recycled in almost all EU countries, while in our country it has been reported a decline.

The study also refers to other relevant issue, namely, the European citizens attitude towards the impact that their consumption habits have on the environment and the measures they have taken to reduce this impact. The analysis of Eurobarometer data (Attitudes of European citizens towards the environment) shows a higher awareness, in recent years, of environmental issues associated with consumer habits, and a positive behaviour of European citizens in the use of resources, by adopting measures to improve their efficiency of using them.

Keywords: *sustainable consumption, Europe 2020, Romania, quality of life.*

*Primit: 04.06.2013
Redactor: Ioan Mărginean*

Acceptat: 24.07.2013